

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління витратами» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом є вивчення навчальної дисципліни є управління запасами, витратами та калькуляція собівартості в аграрних підприємствах.

Міждисциплінарні зв'язки:

Окремі елементи змістовного наповнення навчальної дисципліни «Управління витратами» розглядалися попередньо при вивченні навчальних дисциплін: «Економічна теорія», «Менеджмент», «Економіко-математичні методи і моделі», «Економіка підприємства», «Фінанси, гроші та кредит».

Одночасно з навчальною дисципліною «Управління витратами» окремі її елементи вивчаються в межах навчальної дисципліни «Організація та планування діяльності підприємства», «Потенціал і розвиток підприємства».

Окремі елементи змістовного наповнення навчальної дисципліни «Управління витратами» розглядатимуться пізніше при вивченні навчальних дисциплін: «Стратегічне управління», «Управління потенціалом», «Ризики в менеджменті та антикризове управління», «Управління інноваціями», «Управління конкурентоспроможністю підприємства», «Маркетинг».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Управління витратами» є: розглянути принципи і механізм формування виробничих витрат в умовах ринкової економіки, показати основні чинники та джерела формування виробничих витрат на макроекономічному та мікроекономічному рівні.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Управління витратами» є: з'ясуванні місця управління виробничими витратами в системі менеджменту АПК; розгляді формування витрат за місцями і центрами відповідальності; розкритті процесу контролю витрат і стимулювання економії ресурсів; висвітленні проблем управління трудовими ресурсами та виробничими витратами, що пов'язанні з їх функціонуванням; розгляді класифікації і формування виробничих витрат на мікрорівні, калькуляції собівартості з повним розподілом витрат і по змінних витратах; розкритті систем управління запасами; розгляді напрямків оперативного регулювання виробничих витрат; вивченні впливу макроекономічного регулювання та формування виробничих витрат у сільському господарстві.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- класифікація і механізм формування виробничих витрат на макроекономічному рівні;
- методи калькулювання собівартості та контролю витрат;
- вплив на формування виробничих витрат у сільському господарстві макроекономічного регулювання;
- проблеми менеджменту ресурсів і витрат, пов'язаних з функціонуванням земельних ресурсів і капіталу;
- класифікація і механізм формування виробничих витрат, зумовлених функціонуванням трудових ресурсів;

- методика здійснення аналізу співвідношення «витрати-об'єм виробництва-прибуток» або аналізу беззбитковості;
- система управління запасами з фіксованим розміром замовлення, систему з постійним рівнем запасів, систему з двома рівнями.

вміння:

- використовувати методи калькулювання собівартості та стимулювання економії ресурсів;
- проводити ситуаційний аналіз на основі маржинального підходу;
- оптимізувати розміри витрат операційної діяльності;
- здійснювати оцінку сукупності витрат на трудові ресурси, капітал, земельні ресурси;
- підготувати звіти про прибуток на основі системи калькуляції собівартості з повним розподілом витрат і по змінних витратах;
- мінімізувати витрати управління запасами.

способи мислення:

- формування суджень – форми мислинневого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженні наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері управління витратами;
- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері управління витратами, доведення її або заперечення;
- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в області управління витратами нового;
- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах управління витратами в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив менеджменту та планувати, організувати, реалізувати, презентувати відповідні наукові дослідження;
- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики менеджменту, ідейних вчень класиків менеджменту, фундаментальних постулатів та парадигм менеджменту, новітніх прогресивних тенденцій розвитку менеджменту;
- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах менеджменту;
- здатність організувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;
- здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер управління витратами для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;
- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері управління витратами, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;
- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків управління витратами та здатність формувати ефективну сучасну систему управління витратами підприємства.

морально-етичні цінності:

- сформулювати уявлення про моральні цінності людини;
- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;
- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та

розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;

- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;
- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутнісна характеристика витрат.

Економічна суть, значення і завдання управління витратами. Предмет, метод і зміст дисципліни. Принципи і завдання управління витратами. Роль і значення управління витратами в умовах ринкової економіки. Поняття, склад і характеристика витрат. Класифікація витрат на виробництво. Поділ витрат стосовно прийняття управлінських рішень. Структура виробничих затрат підприємства і організації.

Тема 2. Закономірності та чинники формування витрат.

Закономірності та чинники формування витрат. Особливості динаміки витрат у коротко- і довгостроковому періодах. Функції витрат. Вплив виробничого навчання і досвіду на рівень витрат.

Тема 3. Система управління витратами.

Організаційні аспекти управління підприємством. Централізація і децентралізація - основні аспекти структури управління. Функції управління витратами. Основні методи управління підприємством.

Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності.

Формування витрат за місцями і центрами відповідальності. Розроблення кошторисів центрів відповідальності. Розподіл витрат допоміжних і обслуговуючих підрозділів. Методика складання кошторису підприємства.

Тема 5. Собівартість продукції і калькулювання.

Суть і взаємозв'язок виробничого та калькуляційного обліку. Зміст, мета й етапи виробничого обліку. Метод, завдання та принципи калькуляційного обліку. Об'єкт та одиниця калькулювання. Види калькуляцій і їх використання в управлінні витрат. Методи калькулювання і сфера їх застосування. Поняття й види собівартості. Технологічний аспект вибору методики калькулювання собівартості продукції: калькулювання за повнотою обліку витрат, управління виробничими затратами за об'єктами калькулювання: простий і нормативний методи обліку, калькулювання за стандартними витратами (стандарт-кост), калькулювання за замовленнями (позамовний метод), калькулювання за процесами (попроцесний метод). Управління виробничими затратами в умовах використання зарубіжних систем обліку і калькулювання. Сумісне виробництво, готова та реалізована продукція. Управління виробничими затратами на основі діяльності. Управління виробничими затратами на базі змінних витрат. Калькулювання у комплексному (сумісному) виробництві. Собівартість готової та реалізованої продукції.

Тема 6 : Контроль і стимулювання економії ресурсів.

Контроль в управлінні виробничими затратами. Роль і значення контролю в управлінні витратами. Завдання і види контролю. Методи контролю витрат. Функції витрат, як засіб оцінювання роботи підрозділів центрів витрат. Шляхи зниження та вивчення поведінки витрат. Суть внутрішнього управлінського контролю та його елементи. Методи вивчення поведінки витрат. Визначення ступеня надійності функцій витрат. Внутрішні резерви зниження витрат та стимулювання економії ресурсів.

Тема 7. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» , як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.

Управління витратами і ефективність виробництва. Сутність і передумови аналізу системи «витрати-випуск-прибуток». Визначення маржинального прибутку в CVP-аналізі. Аналіз рівноваги операційної діяльності. Оптимізація виробничої діяльності за критерієм витрат. Аналіз за умов невизначеності та безпека виробництва. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат. Поняття операційного важеля та його розрахунок.

Тема 8. Методи цільового формування структурного аналізу та зниження витрат.

Методи цільового формування структурного аналізу та зниження витрат. Роль концепції цільової собівартості в системі управління витратами, принципи таргет - кастингу. Основні етапи досягнення цільового рівня собівартості. Функціонально-вартісний аналіз: суть, об'єкти та етапи проведення. Кайдзен, кайдзен-кастинг – методи зниження витрат.

Тема 9. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат.

Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат. Сутність і форми адаптації. Вплив різних форм адаптації машин на експлуатацію витрати : інтенсивність роботи; вплив часу роботи машин на собівартість продукції; вплив кількісної адаптації на витрати. Кількісна адаптація і довгострокова мінімізація витрат під час її здійснення.

Тема 10. Мінімізація витрат на створення та зберігання запасів.

Методика управління товарно-матеріальними запасами на підприємстві. Оцінка виробничих запасів та формування витрат. Вплив системи управління запасами на ефективність діяльності підприємства. Сучасні моделі управління товарно-матеріальними запасами : модель з фіксованим розміром запасу; модель з фіксованим періодом; система «точно за часом». Визначення оптимального розміру замовлення : розрахунок витрат на зберігання запасів; розрахунок витрат на розміщення замовлення. Вплив методів оцінювання запасів під час їх вибуття на витрати підприємства.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Грещак М.Г. Управління витратами: [навчально – методичний посібник для самостійного вивчення] / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба. – К.: КНЕУ, 2008. – 358 с.
2. Дем'яненко С.І. Менеджмент виробничих витрат у сільському господарстві / С.І. Дем'яненко. – К.: КНЕУ, 1998. – 264 с.
3. Кузьмін О.Є. Методичні положення щодо контролювання та регулювання витрат підприємства / О.Є. Кузьмін // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 1. – С. 134-144.
4. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / С.Ф. Покропивний. – К.: КНЕУ, 2000. – 528с.
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2005. – 662с.
6. Турило А.М. Управління витратами підприємства: [навч. посіб.] / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук., А.А. Турило. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.
7. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства: [навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів] / Ю. С. Цал-Цалко . – К.: ЦУЛ, 2002. – 655 с.

Допоміжна:

1. Дікань Л.В. Мінімізація витрат виробництва в умовах ринкової економіки / Л.В. Дікань, О.О. Калініченко. – Х.: Гриф, 2009. – 79 с.
2. Економіка виробничого підприємства: [навч. посібник] / [Й.М. Петрович, І.О. Будіщева, І.Т. Устінова та ін.]; за ред. Й. М. Петровича. – Львів: Оскарт, 2006. – 416 с.
3. Кучер В.А. Моделювання процесу управління витратами на промисловому підприємстві / В.А. Кучер // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Економічна. – Донецьк. – 2010. – № 82. – С. 187-194
4. Назарчук Т. Структура ефективної системи управління витратами підприємств / Т. Назарчук // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С.50-57.
5. Патрин Г.О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства / Г.О. Патрин // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 124-133.

Інформаційні ресурси

1. Проект Coursera – <http://www.coursera.org>
2. Проект Udacity – <http://www.udacity.com>
3. Академія Хана – <http://www.khanacademy.org>
4. Гарвардський університет – <http://athome.harvard.edu/>
5. Каліфорнійський університет Берклі – <http://www.berkeley.edu/>
6. Колумбійський університет, сайт ой лайн-освіти – <http://ci.columbia.edu/ci/>
7. Стенфордський університет – <http://www.stanford.edu/>